

פתאום רציתי לראות מה יש שם בדיוק כמו שרציתי לראות כל פרט אחר בדירה כל דבר שיספר לי על זה שגר בה.

השכנים. השכנים נאים בעיני

הרבה יותר מסקרן לראות דירות של אנשים זרים מאשר עבודות אמנות. אחרי השתכשכות נעימה וממושכת באוגוסט תל-אביבי חזרתי לתקופת צינון קצרה לאמסטרדם. קיבלו את פני שמש מלטפת ורוחות רשרשניות, מה שעשה אותי רכה וסלחנית, שלא כרגיל. אז כבר סתיו עכשיו, ואני באמת לא צריכה סיבה להיות עצובה, ובטח לא צריכה כאבי ראש מיותרים ושיגררו לי את האופניים בגלל חנייה לא חוקית. לכן אתמול, כשהחלטנו לנסוע לביקור ברוטרדם, נכנענו לטולרנטיות הטוטליטרית המקומית וקשרנו את הסוסים האבירים במגרש החניה הענקי, שתמיד עושה לי אסוציאציות של השמדה המונית (אף שלא זכורים לי גלגלי אופניים. הם מתערבבים לי כנראה עם מסגרות של משקפיים). מצאנו חריץ פנוי בקומה החמישית.

שנתיים באמסטרדם נסכו עלי קהיון מסוים כלפי מה שקשור לאמנות וספיחיה – ובכל זאת לא אחטא לאמת אם אומר ש"העולם של ויט-דה ויט" אינו אירוע שכדאי לבוא בשבילו במיוחד מאי-שם, אלא משהו שכיף לגלות שקורה לך מתחת לבית – וזה, בעיני, הרבה יותר חשוב.

שעה ורבע נסיעת רכבת בין אמסטרדם לרוטרדם בנוף משמים. בתי לבנים חומים, פיסות דשא שטוחות, ורק סוסי פוני פה ושם מפירים את החדגוניות המנממת. בתום 75 דקות של מדיטציה סוג ג' הגענו. במדריכי התיירות כתוב שרוטרדם היא עיר-עיר, מודרנית ומחוספסת. במבט ראשון ולא מעמיק היא נראתה לנו כמו כפר רדום שפיה טובה הלבישה מ?ד?י כרך בהנף מקל. מבני זכוכית, רבי קומות, צ'יינה-טאון לפתח התחנה המרכזית... אינסטנט עיר: יש לה את ה-look, אבל לא ממש את ה-feel. אבל הרי לא נסענו עד רוטרדם כדי לטבול באורבניות מפויחת. היה לנו מספיק מזה בתל-אביב. נסענו לרוטרדם לפסטיבל השנתי של רחוב Witte de With.

ויט-דה-ויט הוא רחוב במרכז רוטרדם, שבמסגרת פרויקט סיכול ממוקד (וקונסטרוקטיבי, אם ייתכן שילוב כזה) הפך מ-red lights district למרכז של חיי התרבות והאמנות של רוטרדם. איך עשו את זה? בחוכמה. העירייה השקיעה בבניית מוסדות אמנות מרכזיים כמו המרכז לאמנות עכשווית ויט-דה-ויט (כיום בניהולה של קתרין דויד) והמוזיאון לצילום, ועודדה אמנים, מעצבים, קבוצות עצמאיות וגם גופים גדולים יותר לשכור חללים באזור, בתנאים אטרקטיביים ועם הבטחה להמשך שימת לב עירונית מוגברת (מקרה דומה לזה של רחוב Louise Weiss שבנובמבר ה-13 בפריז).

זה עבד. היום ממוקמים ברחוב ויובליו כל מוסדות האמנות המרכזיים של רוטרדם, כמו מוזיאון Buijmans, M2V, ה-Tent והגלריה הביתית של גיל ומוטי – הנקודה הישראלית של המתחם (אם לא לספור את שלושת השווארמאיות שברחוב, הנושאות בגאון את השמות יפו, אילת ותל-אביב). פעם בשנה, בספטמבר, הרחוב ושוכניו חוגגים את שינוי האדרת והגברת בסופשבוע מורחב במסגרת פסטיבל "ספטמבר ברוטרדם". 55 נקודות השתתפו השנה באירוע "העולם של ויט-דה ויט", שגם מציין את פתיחת עונת התרבות.

פגשנו את העבודות, אבל גם את הדירות עצמן, על דייריהן. כבר מסיבוב המפתח הראשון הורגש שוני מהותי מביקור רגיל בתערוכה; היה מתח באוויר. מתח חיובי. מתח של לפני הרפתקה. לא האנונימיות הדו-צדדית של חללי אמנות, או של מרחבים ציבוריים, אלא מפגש של אדם פרטי עם חלל פרטי. כל מלה נשמעת, כל תנועה חשובה

שנתיים באמסטרדם נסכו עלי קהיון מסוים כלפי מה שקשור לאמנות וספיחיה. השפע, מסתבר, משחית. ובכל זאת, אני חושבת שלא אחטא לאמת אם אומר, עם כל הכבוד, ש"העולם של ויט-דה ויט" אינו אירוע שכדאי לבוא בשבילו במיוחד מאי-שם, אלא דווקא משהו שכיף לגלות שקורה לך מתחת לבית – זה, בעיני, הרבה יותר חשוב. האווירה היתה באמת כזו של חגיגת רחוב, של שכונה אינטימית שפעם בשנה עושה לעצמה כבוד וחוגגת. לא יומרני מדי, לא הייררכי, ובמחיר שווה לכל נפש.

שוטטנו ברחוב בין הדוכנים השונים, הגלריות וחנויות המעצבים, שיטוט שהפך קצת למסלול מכשולים כשכל עשרה מטרים תוקף אותנו אי-מי בנימוס מסמר ומציע לנו לחתום, לתמוך, להצביע, למלא שאלון או סתם לקחת פלאייר. לא ביקרנו אפילו בעשר מתוך 55 הנקודות. עצרנו בגלריה של גיל ומוטי, והם כבר דאגו להפעיל אותנו כהלכה. [גיל-ומוטי-הום-גלרי](#) ערבבו שמחה בשמחה, וחגגו גם חמש שנות פעילות וחיים במקום. תחת הכותרת "HighSpot" הם שכפלו את מודל הבית-גלריה שלהם בדירות של 12 שכנים. למבקרים הם הציעו סיור מאורגן (בהדרכת סיגל וייסביין), שנפתח בביקור באב-טיפוס של הפרויקט – הגלריה עצמה, שבה הציגו אפרת זהבי וקיקי פטרטו בחלל הפונה אל הרחוב, שרק מחיצת פלסטיק שקופה מפרידה אותו מחדר השינה, והמשיך לדירות הפרטיות, שאמנים שונים שגיל ומוטי

הזמינו מיקמו בהן עבודות אחרי שהתוודעו אל הבית ושוכניו.

זה עושה גם לדיירים משהו, כמובן, להציג את עצמם בממלכה הקטנה שלהם. לפעמים זה היה לא נוח, לפעמים מאוד קליל. להפתעתי, אפילו עבודות האמנות, שאולי לא הייתי מסתכלת עליהן פעמיים בגלריה (לא בשל טיבן דווקא, אלא בשל אותו קהיון שלעיל), נראו לי הרבה יותר מושכות; פתאום רציתי לראות מה יש שם בדיוק כמו שרציתי לראות כל פרט אחר בדירה

סיגל, עם צרור מפתחות שלא יבייש אף שרת, הוליכה אותנו בין הגלריות הביתיות הזמניות. פגשנו את העבודות, אבל גם את הדירות עצמן על דייריהן. כבר מסיבוב המפתח הראשון הורגש שוני מהותי מביקור רגיל בתערוכה; היה מתח באוויר. מתח חיובי. מתח של לפני הרפתקה. לא האנונימיות הדו-צדדית של חללי אמנות, או של מרחבים ציבוריים. להפך: מפגש של אדם פרטי (לא של "הצופה") עם חלל פרטי; כל מלה נשמעת, כל תנועה חשובה.

הרבה יותר מסקרן לראות דירות של אנשים זרים מאשר עבודות אמנות. פשוט להיכנס אליהם הביתה, באמצע היום מיום שלהם, ולהסתכל על הבית, על החפצים ועליהם עצמם במבט פולשני אך לגיטימי. זה עושה גם להם משהו, כמובן, להציג את עצמם בממלכה הקטנה שלהם. לפעמים זה היה לא נוח, לפעמים מאוד קליל, לפעמים מרגש, אבל תמיד לא צפוי. להפתעתי, אפילו עבודות האמנות, שאולי לא הייתי מסתכלת עליהן פעמיים בגלריה (לא בשל טיבן דווקא, אלא בשל אותו קהיון שלעיל), נראו לי הרבה יותר מושכות; פתאום רציתי לראות מה יש שם בדיוק כמו שרציתי לראות כל פרט אחר בדירה, כל דבר שיספר לי על זה שגר בה. יותר מזה: היה לי כל-כך הגיוני לראות אותן במסדרון, בסלון או במטבח. הן נראו פתאום לגמרי מנומקות בסביבה הביתית. קרה לי היפוך מוזר שאני עוד לא יודעת להסביר. כל החינוך שקיבלתי בבית-ספר לאמנות, של התנגדות לאמנות "קישוטית", של לגלוג על עבודות שנעשו להתאים לסלון של אספן פוטנציאלי, פתאום נראה לי מיושן ורומנטי להחריד...

זה לא הפרויקט הראשון של גיל ומוטי שבו הם משתפים ומערבים את הסובבים אותם, אמנים ושאינם-אמנים. זהו בדיוק קו הפעולה שמאפיין את העבודה שלהם, ושעומד בבסיס הרעיון של ההום-גלרי: לקרב את הפרטי לציבורי (בדרך-כלל אמנים עושים את ההפך, וזה יכול להיות די מרגיז), ליצור שיתופי פעולה אינטימיים שחורגים מעבר לעבודת האמנות, ולחבר באופן אורגני בין החיים ליצירה. הגישה הפנים-קהילתית, כמו זו שפרויקט ה-Highspots מציע, היא בעיני האחת האופציות היחידות היום למי שרוצה לעשות אמנות שהיא, איך לומר, משמעותית. אמנות שיש לה קונטקסט אמיתי, שיש לה קהל אינטגרלי שהוא גם מהותי לעצם קיומה, שלא צריכה שייבנו לכבודה גלריות ומוזיאונים, וגם לא חושבת שהיא יכולה להפוך עולמות. אולי רק עולמות קטנים, אישיים, שכונתיים. זה לגמרי לא מעט.